

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Physicam, siue Scientiam de Corpore naturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

III. An causa efficiens creata non solum naturaliter, verum etiam
obedeintialiter per seipsam actiua sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95236](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95236)

ad huius effectiorem ne partialiter concurrant? Sed facile aduersarij eludunt hanc difficultatem, dicentes, accidentia solius passi efficere simul cum igne generante ignem genitum: quamuis autem sint meræ dispositiones ad receptionem, non verò causæ receptiue etiam partiales; at posse, ac debere esse non tantum dispositiones ad effectiorem ignis geniti, sed etiam causas eius effectiuas inadæquatas: quia nimirum ignis generans non perinde esse potest causa adæquata efficiens ignis geniti, sicut materia prima esse potest, ac debet causa adæquata receptiua formæ substantialis, qua constat ignis genitus.

20. Melius ergo, & facilius responderi potest ad tertiam illam confirmationem superiorem, qua Recentiores communiter implicari, ac turbari videntur, ignem genitum, & proprietates ignis generantis non esse quid simpliciter perfectius solo igne generante: nimirum quia ignis generans est maior, pluresque partes substantiales habet, quam ignis genitus: partes autem illæ penes quas ignem genitum excedit, æquivalent proprietatibus, de quibus est sermo; imò etiam iis præponderant: quare non est, cur per earum coniunctionem, & accessionem ignis genitus sit simpliciter perfectior generante: id enim esset, substantiam aliquam, & accidentia cæteris paribus esse maioris perfectionis, quam duas substantias: quo nihil inuicem similius. Ratio autem, cur ignis generans maior sit ac plurimum partium, quam genitus, perspicua est: videlicet, quia agit in passio vniformiter difformiter, hoc est prius citiusque in parte propinquiori, quam in remotiori: quare ignis palmariis v. g. simul non ignefacit palmum materiæ sibi approximatum, sed partem illius anteriorem, ac se minorem: & sic nunquam efficit ignem æqualis secum quantitatis, sed minoris, prout dictum manet. Atque hinc patet, concessio confirmationis illius tertie antecedenti, eius consequentiam, & consequentiæ probationem reiiciendas esse, vt omnino falsas.

21. Porro autem, etsi hæc solutio plana, & expedita sit in principijs eorum, qui in continuo non admittunt nisi partes in infinitum versus minimum scissiles: at quid dicendum, si continuum constat ex punctis, siue solis, vt multi arbitrantur, siue non solis, sed potius partes variegantibus, earumque infinite numerositati infinites immixtis? ubi enim hoc posterius ita se habeat, certe in vno instanti A. v. g. punctum ignis generantis efficit punctum ignis geniti sibi æquale: nequibit igitur illud adæquate efficere, & non potius in consortio accidentium, iisque adminiculantibus, partialemque præstantibus concursum: alioqui, cum suas proprietates efficiat, erit, vt sit causa efficiens adæquata complexi se perfectioris. Verum enimvero vti tres gradus lucis v. g. efficiunt duos in subiecto sibi proximo, & duo efficiunt vnum; vnus autem se solo haud potest alium producere, ne videlicet lux omni careat actiuitatis sphaera, atque sine, iuxta dicta ad finem cap. præcedentis: ita similiter credendum est, non vnum punctum ignis, sed duo ad aliud efficienter concurrere: quidni enim ignis ad instar lucis præscribat sibi per se, & non per accidens, aut ratione contrarij sphaeram actiuitatis in ignefaciendo? nulla autem melior eius sibi vendicanda, ac præscribenda ratio, quam si ignis generans, siue quoad partes diuisibiles, siue etiam quoad indiuisibilia maior sit quam ge-

R. P. Lyncei Philosophia Tom. II.

nitus, & hic minor, minorque, donec eadē finiatur.

22. Responderi etiam secundo potest ad tertiam illam confirmationem, permittendo disputandi gratia, ignem generantem, eo quod efficiat suas proprietates, esse causam effectiuam tantum inadæquatam ignis geniti: at non ob id huius causæ efficiens partialis erunt accidentia vlla: sed vel semina substantialia ignis in passio latentia: vel certe corpora cælestia. Et quidem, si hæc cum igne ad alium similem producendum, & quod consequens est, cum quouis agente sublunari ad suos effectus concurrant, apprimè explicari poterit maxima illa dependentia huius mundi inferioris, ac sub cælestis à mundo cælesti, siue superiori, non tantum in essendo, sed etiam in operando. Quod verò attinet ad substantias seminales virtualiter igneas in passio repertas, nescio, cur non possimus ad eas consequentiissime recurrere, eoque saltem iure, quo aduersarij recurrunt ad accidentia se tenentia ex parte passi, iisque substantiæ partialem effectiorem attribuunt.

CAPVT III.

An causa efficiens, creata non solum naturaliter, verum etiam obedientialiter per se ipsam actiua sit?

23. Potentia obedientialis actiua est quæ creatura in productione effectuum sibi minimè connaturalium creatori suo obedire potest: aut qua velut instrumentum à Deo eleuari potest ad producendos effectus, quos nulla vi naturali producere potest; seu ad quorum productionem principia necessaria ei indebita sunt. Porro aliquam potentiam obedientialem actiuam re ipsa esse omnes Catholici Doctores, vno excepto Ioanne Vincentino Dominicano in relectione de gratia, constantissimè tuerentur cum Augustino l. 9. in Genes. ad literam. c. 17. & 18. ibi: *super hunc autem motum, cursumque rerum naturalium potestas creatoris habet apud se posse de iis omnibus facere aliud, quam eorum quasi rationes seminales habent.* Quod autem ibi sermo sit non solum de potentia obedientiali passiuâ, verum etiam actiuâ, conspicuum est: quia sermo est de ea potentia ratione cuius, vt verbis Augustini indidem vtar, *lignum de terra scissum aridum, perpolitum, sine radice vlla, sine terra, & aqua repente floreat, & fructum gignat, vt per inuentam sterilis femina in senectute pariat, vt asina loquatur &c.*

24. An autem hæc actiuitas obedientialis immediata sit, ita vt ipsa entitas naturalis effectus sibi minimè proportionatos, & connaturales per potentiam quandam inchoatam, & partialem immediatè attingat? an verò ea actiuitas tantum mediata sit, ita vt tota ratio agendi sit habitus, aut qualitas, modusve supernaturalis causæ naturali supernaturaliter addita inter Authores acerrimè decertatur. Theologi omnes nostræ Societatis vnanimi, & pleno cōsensu actiuitatem illam obedientialem immediatam affirmant. Contra verò Thomistæ eam negant tanta vtriusque partis cōtentione, vt post controuersiam de efficacia gratiæ nulla magis inter nostros, & Thomistas controuersa sit. Porro sicut aduersarij in explicanda actiuitate obedientiali mediata diuisi sunt: ita nostri in explicanda actiuitate obedientiali immediata admodum non consentiant. Etenim P.

Q 3 Suarez

Starez tom. 1. in 3. p. disput. 31. sect. 6. cum non paucis censet, potentiam obedientialem immediatè actiuam eiusmodi esse in ordine ad omnes effectus possibiles: ita vt nullus effectus quantumuis improporcionatus sit, ad cuius immediatam effectiōnem Deus quamuis creaturam eleuare nequeat: at P. Vasquez tomo 2. in 1. part. disput. 176. capite 3. cum nonnullis potentiam obedientialem immediatè actiuam in solis potentiis vitalibus ad solos actus supernaturales, & vitales admittit: aliās autem potentiam obedientialem mediātè actiuam esse tuetur: ceterū actiuitatem obedientialem immediatam nec adeo contractam, nec adeo diffusam, sicut ab aliis, aliisque nostrorum adstruitur, sed potius paulo aliter explicandam duxerim. Quare

25. Afferō primò: voluntas habet potentiam obedientialem immediatè actiuam actuum supernaturalium: eadem est ratio de intellectu. Probatur primo authoritate Concilij Tridentini capite 16. sess. 6. can. 4. ibi: *si quis dixerit, liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti, at que vocanti, sed veluti inanimè quiddam nihil omnino agere, merèque passiuè se habere, anathema sit.* Vnde sic argumentor: si tota ratio agendi consensum salutarem, & supernaturalem esset gratia, & voluntas eum immediatè non ageret: sanè voluntas respectu eius consensus merè passiuè se haberet: sicut lapis sursum proiectus medio impetu in se recepto respectu eius motus merè passiuè se habet: consequens Tridentino aperte repugnat. Verum huius testimonij vim prodigitate expendere non Philosophici, sed Theologici muneris est.

26. Probatur secundo: quia ad libertatem consensus supernaturalis oportet, vt sicut ab aliquo immediatè, & vt quo ponitur: ita ab aliquo immediatè, & vt quo suspendi, & cohiberi possit: quibus terminis vtōr, ne aduersarij ad solita verborum inuolucra, & latibula confugiant: at is consensus à nullo immediatè, & vt quo suspendi potest, si tota ratio eum agendi sit habitus supernaturalis: ergo data ea hypothēsi liber esse non poterit. Minor suadetur: quia in primis ab habitu supernaturali immediatè, & vt quo suspendi nequit: tum quia in habitum charitatis, siue amoris Dei velut in causam nihil refundi potest, nisi actus amoris Dei: aliās ab habitu charitatis actus temperantiæ, prudentiæ, alteriusve virtutis naturalis: imò odium, Dei, quod plusest, immediatè prodire posset: at suspensio, siue cohibitio amoris Dei supernaturalis amor Dei supernaturalis non est. Tum quia si habitus charitatis actum supernaturalem amoris Dei immediatè, & vt quo suspendere posset: haud aliter ac eum producere potest: sanè habitus charitatis esset principium liberum in actu primo, vtpote quod agere, & non agere potest: quare præter voluntatem alia facultas libera esset, & in homine duplex liberum arbitrium esset: aliud naturale, & aliud supernaturale: & voluntas hominis solum medio habitu in actu primo libero ad consensum supernaturalem libera esset: ac per consequens sicut actus exterior propriè liber non est, quia solum est liber medio actu interiori, à quo dimanat: ita similiter voluntas non

esset propriè libera in actu primo proximo ad consensum supernaturalem, cum ad eum duntaxat libera sit per denominationem ab habitu libero, quem in se suscipit: quæ certè periculosa, & in scholis inaudita sunt. Tum demum: quia consensus supernaturalis cohiberi non potest, nisi per nolitionem eius positiuam, vel per meram eius omissionem, quæ sit virtualis, & interpretatiua nolitio consensus, vt certo certius est: at habitus charitatis consensum supernaturalem cohibere nequit per nolitionem eius positiuam, cum eiusmodi nolitio positua amor Dei formalis, aut virtualis non sit; obiectumque charitatis nempe diuinam bonitatem neutiquam respiciat: neque etiam per nolitionem virtualem, & interpretatiuam: cui enim impossibilis est nolitio formalis, & positua; ei nolitio virtualis, & interpretatiua omnino repugnat: quo enim pacto quod impossibile est esse, esse tamen prudenter interpretari possumus: at habitui charitatis nolitio positua, & formalis repugnat.

27. Quod autem voluntas immediatè, & vt quo eum consensum supernaturalem suspendere, & cohibere nequeat, pari ratione suadetur: quia nec per puram eius omissionem, nec per positiuam eius nolitionem eum suspendere potest: ergo nullo modo. Prius probatur: tum quia, iuxta non paucos Thomistas, pura ommissio impossibilis est: tum quia ea facultas sola actionem purè omittere potest, quæ actionem conferre potest, eamque negare, quæ eam dare potest: at voluntas actionem productiuam consensus supernaturalis immediatè, & vt quo dare, & conferre nequit: ergo immediatè & vt quo eam per puram omissionem suspendere, & negare nequit. Posterius verò suadetur: tum quia, iuxta non paucos aduersarios, libertas contradictionis non est ad actum, & nolitionem positiuam actus, sed ad actum, & meram omissionem actus: at voluntas ad consensum supernaturalem libera libertate contradictionis esse potest, & solet: ergo libertas in ordine ad nolitionem positiuam consensus voluntati possibilem perperam explicatur. Tum quia nequit voluntas per nolitionem positiuam immediatè suspendere, & cohibere nisi id, quod immediatè ab ipsa dependet: at consensus supernaturalis ab ea immediatè non dependet, sed medio habitu: ergo &c. Maior perspicua est: quia ideo non possum per nolitionem positiuam suspendere, & cohibere perpetuum circum nos properantis cœli, motum verbi gratia, quia motus cœli à me non dependet: igitur, si consensus supernaturalis à voluntate immediatè non dependet, voluntas per positiuam nolitionem, eum immediatè suspendere non poterit.

28. Tertio probatur nostra assertio: quia non repugnat potentia obedientialis immediatè passua: ergo nec immediatè actiua. Antecedens perspicuum est: quia voluntas immediatè passua est gratiæ, & actuum, ac habituum supernaturalium; & humanitas Christi immediatè passua est vnionis hypostaticæ: non naturaliter: ergo obedientialiter. Consequentia sine vllo discrimine esse videtur. Dices primò: pari formalissimè est subiici: quare creatura in patiendo formas sibi non connaturales Deo subiici,

fieri, & obedire poterit: at agere subici non est. Verum hæ voces inanes sunt: siquidem in agendo perfectissima subiectio, & obedientia esse potest. Dices secundo, causas actiuas determinatam sphaeram actiuitatis sibi præscribere, ultra quam nihil operari possunt: causas autem passiuas sphaeram actiuitatis non habere: quare eæ, non illæ ad effectus sibi minimè connaturales eleuari poterunt. Contra tamen, quia causa passiuæ sphaeram passiuatatis, ut italoquar, sibi præscribunt: & tamen pati possunt diuinitus plura, quæ naturaliter suscipere nequeunt: ergo esto causa actiua, &c. Antecedens perspicuum est: etenim spiritualia formas merè spirituales suscipere possunt, non vero formas materiales adæquate, & materialia à contrario formas materiales, non spirituales sustentare possunt: idemque aliis exemplis confirmari possit. Dices tertio, causas efficientes propriè causas esse, secus vero passiuas: quare eæ, non illæ eleuari possunt: contra tamen primò, quia causa passiuæ propriè causa est, ut infra tract. 9. ostendam. Deinde: si causa improprie talis ea perfectione prædita est, ut effectus supernaturales à Deo eleuata causare possit, quanto magis id de causa propriè tali, & magis perfecta dicendum est?

29. Afferro secundò: quæuis causa naturalis habet potentiam obedientialem, qua immediatè actiua est plurium effectuum, qui nec ratione vitalitatis, nec ratione alterius prædicari ab ea produci postulent: aqua v. g. est immediatè actiua gratiæ, ignis qualitatibus doloriferæ in damnatis, & sic de aliis. Assertio probatur primò, quia eiusmodi obedientia, & subiectio longè perfectior est: & aliunde nulla in ea repugnantia apparet, ut solutione argumentorum perspicuum erit: ergo in quavis creatura respectu creatoris concedenda est. Secundò quia magis gratia superat naturam, & actiuitatem aquæ, quam actus supernaturales naturam, & actiuitatem voluntatis excedunt: at voluntas diuinitus eleuari potest ad immediatam productionem actuum supernaturalium: ergo & aqua v. g. ad immediatam productionem gratiæ, aliorumque donorum supernaturalium. Antecedens perspicuum est. Consequentia videtur sine ullo discrimine: si quid enim esset, maximè quia in actu supernaturali reperitur vitalitas, quæ voluntati specialiter correspondet; cum tamen in gratia nulla sit formalitas, quæ aquæ speciali titulo corresponderet: aut quia actus supernaturalis postulet provenire à voluntate licet è conuerso: cum tamen nec gratia ab aqua produci postulet, nec vice versa: at neutrum discrimen sustineri potest.

30. Quod primò à Patre Vasquez fusè traditum momenti non sit, suadet: quia gratia, & verba sacramentorum, nimirum sonus successiue editus in ratione qualitatis conueniunt: haud aliter ac voluntas, & actus supernaturalis in ratione vitalis conueniunt: imò prior illa conuenientia longè maior est, quàm hæc posterior: sicut enim qualitas gratiam transcendens longè diuersæ rationis est, ac qualitas in sono sacramentali reperienda; eo quod altera sit qualitas supernaturalis; altera vero naturalis: ita similiter vitalitas reperta in actu supernaturali supernaturalis est, cum tamen vitalitas voluntatis naturalis sit: aliunde vero sonus ad rationem sacramenti eleuatus cum gratia in eo conuenit, quod tam fo-

nus, quam gratia qualitas in actu secundo sit, cum tamen voluntas tantum in actu primo vitalis, actus verò supernaturalis in actu secundo vitalis sit: quare magis conueniunt in ratione qualitatis verba sacramenti, & gratia, quàm voluntas, & actus supernaturalis in ratione vitalis: at voluntas actum supernaturalem diuinitus producere potest, eò quod cum eo in ratione vitalis conueniat: seu, quod perinde est, eò quod vitalitas in actu supernaturali ei correspondeat: cur igitur verba sacramentorum nequeant supernaturaliter producere gratiam, cum qua in ratione qualitatis conueniunt, & in qua hæc formalitas ei responderet?

31. Quod autem secundum discrimen Recentioribus magis probatum probabilius non sit, ita suadet: quia omnipotentia Dei, & eius absoluta potestas superat non tantum exigentiam solius causæ, verum etiam exigentiam causæ, & effectus simul: at Deus ita superat exigentiam solius causæ, ut causam eleuare possit ad immediatè producendum aliquid, cuius productionem causa non exigit: ergo etiam ita superat exigentiam causæ, & effectus simul & semel, ut eleuare possit causam ad producendum aliquid, cuius productionem nec causa, nec effectus postulet: aliàs dominium Dei diminutum, & imperfectum esset, nimirum quod exigentiam solius causæ, non vero causæ, & effectus simul superare possit. Rursus, iuxta aduersarios, duæ causæ diuinitus eleuari possunt ad producendum totaliter eundem effectum: at neque duæ causæ postulant eundem effectum totaliter producere, sed potius concursum suum attemperare: neque effectus à duabus causis totalibus produci postulat: ergo licet aqua gratiam producere, aut hæc ab illa produci minimè postulet: adhuc illa ad huius immediatam productionem euehi supernaturaliter poterit. Præterea nec Deus naturaliter postulat, aut potest creare accidentia Eucharistica, nec hæc etiam à Deo creati postulant, sed potius educi: & tamen supernaturaliter à Deo creantur: ergo quamuis causa aliqua effectum supernaturalem producere non postulet, nec effectus supernaturalis ab ea causa produci postulet, tamen supernaturaliter eleuari poterit eiusmodi causa, ut eum effectum immediatè producat. Deinde idem corpus in duobus locis diuinitus collocari potest, esto nec corpus eos locos adæquatos occupare, nec ij loci corpus continere postulent: & humanitas Christi Verbo vnitur; esto nec humanitas, nec Verbum eam vnionem postulent: ergo similiter in præfenti, &c.

32. Afferro tertio: quæuis causa creata ad quoscumque effectus supernaturales potentiam obedientialem immediatè actiuam nequiquam sortitur. Assertio probatur: primò, quia causa naturalis certam, ac definitam actiuitatis sphaeram sibi præscribit, ultra quam nihil operari naturaliter potest: ergo etiam causa obedientialis certam, ac limitatam actiuitatis sphaeram sibi præscribit, ultra quam nihil supernaturaliter agere possit. Antecedens experientia certissimum est. Consequentia probatur: quia ideo actiuitas naturalis ad omnes effectus possibiles non est, sed potius certam sibi sphaeram præscribit, quia est actiuitas causæ creatæ, & imperfectæ: at actiuitas etiam obedientialis est actiuitas causæ

creata, & imperfecta, cum sola causa creata, & imperfecta subiici, & obedire possit. Dices, causam obedientialem non operari viribus propriis, sed alienis, nimirum Creatoris, à quo eleuatur: cum ergo creator nullam actiuitatis sphaeram sibi praefiniat, mirum non est, quod causa obedientialis eius virtute operans nullos actiuitatis fines habeat: at causa naturalis viribus propriis operatur: contra tamen, quia etiam causa obedientialis viribus propriis partialiter operatur, haud secus ac causa naturalis: ergo non minus una quam altera limitatam actiuitatis sphaeram sibi praestituit. Antecedens ex nuper positis compertum est, quia principia supernaturalia causam obedientialem eleuantia tota ratio agendi non sunt, sed potius ipsa causa obedientialis suas in agendo partes habet: igitur viribus propriis partialiter operatur: quod autem viribus propriis instrumentaliter tantum, & minus principaliter operetur, cum tamen vires creatoris eam eleuantis magis principales sint, ne tuncquam in contrarium obstat: siquidem causa etiam naturalis viribus propriis instrumentaliter, & minus principaliter operatur: & creator cum ea concurrens potiores, & magis principales in agendo partes sibi vendicat.

33. Secundò probatur tertia assertio: causa formalis quosdam habet effectus formales, quos naturaliter tribuere potest; alios vero quos obedientialiter, & à Deo eleuata potest; & longè plures, quos ne obedientialiter inferre valet: ergo similiter causa efficiens creata, &c. Antecedens exploratum est: siquidem intellectio humana hominem intelligentem naturaliter denominat: quod si in qualitate sita sit in Angelo poni, & eum intelligentem denominare obedientialiter potest: alios autem effectus formales, nimirum volentis, subsistentis, quanti, albi, &c. ne obedientialiter, aut à Deo eleuata tribuere potest. Consequentia probatur: quia ideo causa formalis aliquos effectus formales, non omnes etiam obedientialiter tribuere potest: quia est finita, & limitata: si enim intellectio creata v.g. eam infinitatem haberet ratione cuius omnibus formis creatis possibilibus aequivaleret, ita ut esset non solum intellectio, verum etiam subsistentia, vbicatio, duratio; sanè omnes omnium formarum possibilitium formales effectus saltem obedientialiter tribuere posset: at etiam causa efficiens finita, & limitata est: ergo quoscunque effectus efficere nequit.

CAPVT IV.

Argumenta contraria soluuntur.

34. **O**biicies contra primam assertionem: si voluntas virtute partiali sibi cognata, & identificata, actus supernaturales à Deo eleuata producere posset, respectu eorum causa principalis, & non instrumentalis futura esset: at voluntatem esse causam principalem actuum supernaturalium, & gratiam causam instrumentalem, & minus principalem absurdum, & parum catholicum est: ergo, &c. Maior suadetur: quia ut ait S. Thom. 3. p. q. 62. art. 3. in corp. causa instrumentalis non agit per virtutem suae formae, sed solum per motum, quo ab agente principali mouetur: ergo

si voluntas per virtutem suae formae, siue essentiae identificatam operatur actus supernaturales, eos non instrumentaliter, sed principaliter operabitur. Hanc obiectionem idcirco apposui, ut quid sit causa principalis, & instrumentalis breuiter expediam, quaestionemque merè vocalem ab aliis fusiùs, quam oportet, agitatam, quasi in transcurfu delibem: eius autem diuisionis sensus vagus, & æquiuocus est: siquidem primò causa principalis dici solet suppositum, cui actio tribuitur: instrumentalis vero forma, siue virtus, per quam suppositum agit: qua ratione homo principaliter intelligit, anima autem intellectio- nis instrumentum est. Secundò causa principalis dici solet, quae immediatè effectum attingit: instrumentalis verò, quae non effectum, sed dispositionem aliquam ad effectum immediatè attingit: qua ratione ignis ignem immediatè produciens, eius causa principalis est: calor autem ignis insitus respectu ignis producti causa instrumentalis est, eò quod solum calorem ad ignem disponentem immediatè producat. Tertio, causa instrumentalis dici solet, quae ab alio mota, & praeuie affecta operatur: qua ratione serra dicitur causa instrumentalis respectu artificis, à quo impellitur, & agitur: principalis vero dicitur ea, quae potius mouet, quam mota operatur.

Verum ut rectè annotat P. Suarez disput. 17. Metaphys. sect. 2. haec omnes acceptiones causae principalis, & instrumentalis impropriae sunt: quis enim neget, ignem ignis à se immediatè producti, & calorem caloris causas principales esse? cum tamen neque calor, neque forma ignis supposita sint: aut quis neget, speciem impressam esse causam instrumentalem actus intellectus, & habitum actus voluntatis? cum tamen nec species impressa, nec habitus dispositionem aliquam ad actum intellectus, aut actum voluntatis, sed immediatè ipsos actus operentur. Deinde nec species impressa, nec habitus voluntatis praeuium aliquem impulsu, aut motum suscipiunt ad hoc, ut voluntati, aut intellectui cooperentur: & tamen non causae principales, sed instrumenta intellectus, & voluntatis censentur. Quare causa principalis & instrumentalis proprie sumptae bifariam explicari possunt, ac debent: primo per ordinem vnus causae ad aliam; secundò per ordinem causae ad effectum. Quod ad priorem sensum attinet, causa principalis dici solet, quae per virtutem ab alia secum concurrente non acceptam operatur: instrumentalis vero, quae per virtutem ab alia causa secum concurrente acceptam operatur: & hac ratione Deus omnium effectuum causa principalis, causae vero creatae mera eius instrumenta dici solent. Quod ad posteriorem sensum attinet, causa instrumentalis dici consuevit causa obedientialis, siue eleuata ad effectum; aut certè causa naturalis productiua effectus se nobilioris: causa autem principalis, quae effectum aequè, aut minus nobilem naturaliter producit, vel certè non tanquam eleuata, sed tanquam eleuans operatur.

Quibus constitutis argumento respondere promptum est, negata maiori: quia aut actiua voluntatis comparatur cum effectui: & ita instrumentalis, non principalis est, cum non ut eleuans, sed ut eleuata per principia sibi indebita effectum supernaturalem producat: aut ea actiuitas comparatur cum causis, quibus coope-

ratur,